

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (penktoji kolegija) SPRENDIMAS

2014 m. rugsėjo 11 d.*

„SESV 267 straipsnis — Nacionalinė konstitucija — Privalomos konstitucingumo kontrolės ad hoc procedūra — Nacionalinio įstatymo atitikties Sąjungos teisei ir nacionalinei konstitucijai analizė — Jurisdikcija ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose vykdymas — Atsakovo nuolatinės arba laikinos gyvenamosios vietos valstybės narės teritorijoje nebuvimas — Susitarimas dėl jurisdikcijos atvykus atsakovui — Nesamo atsakovo kuratorius“

Byloje C-112/13

dėl *Oberster Gerichtshof* (Austrija) 2012 m. gruodžio 17 d. nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2013 m. kovo 8 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

A

prieš

B ir kt.

TEISINGUMO TEISMAS (penktoji kolegija),

kuriį sudaro kolegijos pirmininkas T. von Danwitz (pranešėjas), teisėjai E. Juhász, A. Rosas, D. Šváby ir C. Vajda,

generalinis advokatas Y. Bot,

posėdžio sekretorė C. Strömholm, administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2014 m. vasario 27 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- A, atstovaujamo *Rechtsanwalt* T. Frad,
- B ir kt., atstovaujamų *Rechtsanwalt* A. Egger,
- Austrijos vyriausybės, atstovaujamos G. Hesse,
- Vokietijos vyriausybės, atstovaujamos T. Henze ir J. Kemper.
- Prancūzijos vyriausybės, atstovaujamos G. de Bergues, D. Colas ir B. Beaupère-Manokha,
- Italijos vyriausybės, atstovaujamos G. Palmieri, padedamos *avvocato dello Stato* L. D'Ascia,

* Proceso kalba: vokiečių.

— Europos Komisijos, atstovaujamos W. Bogensberger, H. Krämer ir A.-M. Rouchaud-Joët,
susipažinęs su 2014 m. balandžio 2 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,
priima šį

Sprendimą

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą susijęs su SESV 267 straipsnio ir 2000 m. gruodžio 22 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 44/2001 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo (OL L 12, 2001, p. 267; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 4 t., p. 42) 24 straipsnio išaiškinimu.
- 2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant A ir B ir kt. ginčą, susijusį su B ir kt. Austrijos teismuose pareikštu ieškiniu A dėl žalos atlyginimo.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

- 3 Reglamento Nr. 44/2001 2, 11 ir 12 konstatuojamosiose dalyse nustatyta:

„(2) tam tikri skirtumai tarp jurisdikciją ir teismo sprendimų pripažinimą reglamentuojančių nacionalinių taisyklių trukdo patikimai veikti vidaus rinkai. Nuostatos dėl jurisdikcijos kolizinių normų civilinėse ir komercinėse bylose suvienodinimo ir formalumų supaprastinimo, siekiant užtikrinti greitą ir paprastą teismo priimtų sprendimų valstybėse narėse, kurios privalo laikytis šio reglamento, pripažinimą ir vykdymą, yra labai svarbios.

<...>

(11) Jurisdikcijos taisyklės turi būti ypač nuspėjamos ir pagrįstos principu, pagal kurį jurisdikcija paprastai priklauso nuo atsakovo gyvenamosios vietos, ir šiuo pagrindu jurisdikcija turi būti visada prieinama, išskyrus keletą aiškiai nustatytų situacijų, kuriuose bylinėjimosi objektas arba šalių autonomija pateisinama kaip kitokia susijusi aplinkybė. Turi būti atskirai apibrėžta juridinio buveinė, siekiant didesnio bendrų taisyklių aiškumo ir išvengti jurisdikcijos prieštaravimų.

(12) Jurisdikcija turėtų būti nustatoma ne tik pagal atsakovo gyvenamąją vietą, bet ir pagal kitą alternatyvų jurisdikcijos pagrindą, atsižvelgiant į glaudų ryšį tarp teismo ir bylos arba siekiant padėti tinkamai vykdyti teisingumą.“

- 4 Šio reglamento 2 straipsnio 1 dalyje numatyta:

„Pagal šį reglamentą valstybėje narėje nuolat gyvenantiems asmenims, neatsižvelgiant į jų pilietybę, bylos turi būti keliamos tos valstybės narės teismuose.“

- 5 Šio reglamento 3 straipsnyje nustatyta:

„1. Valstybėje narėje nuolat gyvenantiems asmenims bylos gali būti keliamos kitos valstybės narės teismuose tik pagal šio skyriaus 2–7 skirsniuose nustatytas taisykles.

2. Prieš pirmiau nurodytus asmenis netaikomos I priede nustatytos nacionalinės jurisdikcijos taisyklės.“

- 6 Reglamento Nr. 44/2001 II skyriaus 7 skirsnio „Susitarimas dėl jurisdikcijos“ 24 straipsnyje nustatyta:

„Be jurisdikcijos, kylančios iš kitų šio reglamento nuostatų, jurisdikciją turi valstybės narės teismas, į kurį atvyksta atsakovas. Ši taisyklė netaikoma, jeigu atsakovas atvyko į teismą siekdamas užginčyti jurisdikciją arba jeigu pagal 22 straipsnį kitas teismas turi išimtinę jurisdikciją.“

- 7 To paties reglamento minėto skyriaus 8 skirsnio „Jurisdikcijos ir priimtinumo tikrinimas“ 26 straipsnyje nustatyta:

„1. Jeigu atsakovui, kurio nuolatinė gyvenamoji vieta yra vienoje valstybėje narėje, byla iškeliama kitos valstybės narės teisme ir jis neatvyksta į teismą, teismas savo iniciatyva viešai paskelbia, kad neturi jurisdikcijos, nebent jo jurisdikcija numatyta šio reglamento nuostatose.

2. Teismas sustabdo bylos procesą, kol įrodoma, kad atsakovas turėjo galimybę laiku gauti bylos iškėlimo arba lygiavertį dokumentą, kad galėtų gintis, arba kad buvo imtasi visų šiam tikslui būtinų priemonių.

<...>“

- 8 Reglamento Nr. 44/2001 III skyriaus „Teismo sprendimų pripažinimas ir vykdymas“ 34 straipsnio 2 punkte numatyta, kad teismo sprendimas nėra pripažįstamas, „jei jis buvo priimtas atsakovui nedalyvaujant procese, ir jei atsakovas neturėjo galimybės laiku ir tinkamu būdu gauti bylos iškėlimo arba lygiavertio dokumento, kad galėtų susitarti dėl savo gynybos, išskyrus jei atsakovas nepradėjo proceso siekdamas apskūsti tokį sprendimą, kai tai jam buvo įmanoma padaryti“.

Austrijos teisė

Federalinis konstitucinis įstatymas

- 9 Pagal Federalinio konstitucinio įstatymo (*Bundes-Verfassungsgesetz*, toliau – B-VG) 89 straipsnio 1 ir 2 dalis bendrosios kompetencijos teismai neturi teisės panaikinti bendrųjų įstatymų dėl jų nekonstitucingumo. *Oberster Gerichtshof* ir teismai, į kuriuos kreiptasi kaip į antrąją instanciją, esant abejonėms, ar bendrasis įstatymas neprieštarauja Konstitucijai, privalo kreiptis į *Verfassungsgerichtshof* (Konstitucinį Teismą) su prašymu dėl atitinkamo bendrojo įstatymo panaikinimo.
- 10 Pagal B-VG 92 straipsnio 1 dalį *Oberster Gerichtshof* yra aukščiausios instancijos civilinių ir baudžiamųjų bylų teismas.
- 11 Pagal B-VG 140 straipsnio 1 dalį *Verfassungsgerichtshof*, gavęs *Oberster Gerichtshof* arba teismų, yra kuriuos kreiptasi kaip į antrąją instanciją, prašymą, turi jurisdikciją nuspręsti dėl bendrųjų įstatymų konstitucingumo. Pagal B-VG 140 straipsnio 6 ir 7 dalis *Verfassungsgerichtshof* sprendimas dėl bendrojo įstatymo panaikinimo dėl jo neatitikties Konstitucijai turi visuotinį poveikį ir yra privalomas visiems teismams ir administracinėms institucijoms.

Civilinio proceso kodeksas

- 12 Civilinio proceso kodekso (*Zivilprozessordnung*, toliau – ZPO) 115 straipsnyje iš esmės nustatyta, kad asmenims, kurių gyvenamoji vieta nežinoma, bylos iškėlimo dokumentas turi būti įteiktas paskelbiant oficialų pranešimą oficialiųjų pranešimų duomenų bazėje (vok. k. *Ediktsdatei*).

13 ZPO 116 straipsnyje nustatyta:

„Asmenims, kuriems dėl to, kad nežinoma jų gyvenamoji vieta, bylos iškėlimo dokumentas galėjo būti įteiktas tik viešai jį paskelbiant, teismas, gavęs atitinkamą prašymą arba savo iniciatyva, turi paskirti kuratorių ([ZPO] 9 straipsnis), jeigu šie asmenys dėl jiems pristatytinų bylos iškėlimo dokumentų, siekdami ginti savo teises, būtų ėmęsi procesinių veiksmų, visų pirma jeigu bylos iškėlimo dokumentuose, kurie turi būti įteikti, yra tų asmenų šaukimas į teismą.“

14 Pagal ZPO 117 straipsnį apie kuratoriaus paskyrimą turi būti viešai paskelbta oficialiųjų pranešimų duomenų bazėje.

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

15 2009 m. spalio 12 d. B ir kt. *Landesgericht Wien* (Vienos apygardos teisme) pareiškė ieškinį A dėl žalos atlyginimo; jame B ir kt. teigia, jog A Kazachstane pagrobė ir prievarta išvežė jų sutuoktinius arba tėvus.

16 Dėl Austrijos teismų jurisdikcijos B ir kt. teigia, kad atsakovo įprasta gyvenamoji vieta yra teismo, į kurį kreiptasi, veiklos teritorijoje.

17 *Landesgericht Wien* kelis kartus pabandė įteikti teismo dokumentus A, tačiau paaiškėjo, kad A tais adresais nebegyvena. 2010 m. rugpjūčio 27 d. šis teismas B ir kt. prašymu pagal ZPO 116 straipsnį paskyrė nesamo atsakovo kuratorių (vok. k. *Abwesenheitskurator*).

18 Įteikus ieškinį, šis nesamo atsakovo kuratorius pateikė atsiliepimą į jį, kuriame prašė ieškinį atmesti ir pareiškė nemažai prieštaravimų dėl jo esmės, tačiau neužginčijo tarptautinės Austrijos teismų jurisdikcijos.

19 Tik po to A įgaliota advokatų kontora jo vardu įsikišo ir užginčijo tarptautinę Austrijos teismų jurisdikciją. Šiuo klausimu jis teigia, kad nesamo atsakovo kuratoriaus įstojimas į bylą negalėjo pagrįsti tarptautinės Austrijos teismų jurisdikcijos, nes šis nesamo atsakovo kuratorius neturėjo jokių kontaktų su A ir nieko nežinojo apie Kazachstane susiklosčiusias reikšmingas aplinkybes. Dėl gyvenamosios vietos A nurodė, kad jis galutinai išvyko iš Austrijos prieš jam pareiškiant ieškinį. Nurodęs, kad jo gyvybei gresia pavojus, A šiam teismui nepateikė informacijos dėl savo gyvenamosios vietos, tačiau paprašė visus teismo dokumentus siųsti jo įgaliotai advokatų kontorai.

20 *Landesgericht Wien* pripažino, kad neturi tarptautinės jurisdikcijos, ir atmetė ieškinį. Jis nusprendė, kad yra patvirtinta, jog A gyvena Maltos Respublikos teritorijoje ir kuratoriaus atvykimas nereiškia atvykimo, kaip jis suprantamas pagal Reglamento Nr. 44/2001 24 straipsnį.

21 *Oberlandesgericht Wien* patenkino B ir kt. apeliacinį skundą dėl šio sprendimo panaikinimo ir atmetė prieštaravimą dėl tarptautinės jurisdikcijos neturėjimo. Šio teismo teigimu, Reglamente Nr. 44/2001 pareiga tikrinti savo tarptautinę jurisdikciją nacionaliniams teismams pagal šio reglamento 26 straipsnį nustatyta tik atsakovo neatvykimo atveju. Tačiau pagal Austrijos teisę nesamo atsakovo kuratoriaus procesinis veiksmas, skirtas apsaugoti šio atsakovo interesus, sukelia tokius pačius teisinius padarinius kaip ir įprasto įgaliotinio veiksmas.

22 A pateikė *Oberster Gerichtshof* kasacinį skundą, kuriame nurodė, kad tokiu sprendimu pažeidžiama 1950 m. lapkričio 4 d. Romoje pasirašytos Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (toliau – EŽTK) 6 straipsnyje ir Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau – Chartija) 47 straipsnyje įtvirtinta teisė į gynybą. Tačiau B ir kt. teigė, kad šiomis EŽTK ir Chartijos nuostatomis taip pat garantuojama jų pagrindinė teisė į veiksmingą gynybą, ir pareikalavo pagal ZPO 116 straipsnį paskirti nesamo atsakovo kuratorių.

- 23 *Oberster Gerichtshof* teigimu, pareiškiant ieškinį A gyvenamoji vieta buvo Maltoje. Kadangi A paskirtas nesamo atsakovo kuratorius neginčio tarptautinės Austrijos teismų jurisdikcijos, kyla klausimas, ar nesamo atsakovo kuratoriaus pateiktas atsiliepimas į ieškinį gali būti priskirtas A ir gali būti laikomu „atvykimu“, kaip jis suprantamas pagal Reglamento Nr. 44/2001 24 straipsnį. Šiuo klausimu *Oberster Gerichtshof* pažymėjo, kad nesamo atsakovo kuratoriaus didelės apimties įgaliojimai pagal ZPO 116 straipsnį gali būti laikomi būtiniais, kad būtų apsaugota pagrindinė B ir kt. teisė į veiksmingą teisinę gynybą, ir nesuderinamais su pagrindine A teise būti išklausytam.
- 24 Šiomis aplinkybėmis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad pagal nusistovėjusią teismo praktiką vadovaudamasis viršenybės principu kiekvienu konkrečiu atveju jis netaiko teisės nuostatų, kuriomis pažeidžiama Sąjungos teisė. Tačiau 2012 m. kovo 14 d. Sprendime *U 466/11 Verfassungsgerichtshof* nukrypo nuo šios teismo praktikos ir nusprendė, kad, vykdant bendrąją įstatymų kontrolės procedūrą (vok. k. *Verfahren der generellen Normenkontrolle*) pagal B-VG 140 straipsnį, jo atliekama nacionalinių įstatymų konstitucingumo kontrolė turi būti išplėsta ir apimti Chartijos nuostatas. Iš tiesų vykstant šiai procedūrai EŽTK garantuojamomis teisėmis galima remtis kaip konstitucinėmis. *Verfassungsgerichtshof* manymu, pagal lygiavertiškumo principą, kaip jis apibrėžtas Teisingumo Teismo praktikoje, reikalaujama, kad ši bendroji įstatymų kontrolė apimtų ir Chartijos garantuojamas teises.
- 25 *Oberster Gerichtshof* manymu, dėl šio sprendimo Austrijos teismai neturi teisės savo iniciatyva netaikyti Chartijai prieštaraujančio įstatymo, bet, „nepažeidžiant galimybės kreiptis į Teisingumo Teismą su prašymu priimti prejudicinį sprendimą“, jie privalo pateikti *Verfassungsgerichtshof* prašymą panaikinti šį įstatymą. Be to, pastarasis teismas nusprendė, kad tuo atveju, kai pagal Austrijos Konstituciją garantuojamos teisės taikymo sritis yra tokia pati kaip ir iš Chartija garantuojamos teisės, prašymo priimti prejudicinį sprendimą pagal SESV 267 straipsnį Teisingumo Teismui pateikti nereikia. Tokiomis aplinkybėmis, siekiant priimti sprendimą dėl prašymo panaikinti įstatymą, nėra būtina aiškinti Chartiją, nes sprendimas gali būti priimtas remiantis Austrijos Konstitucijoje garantuojamomis teisėmis.
- 26 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla klausimas, ar pagal lygiavertiškumo principą reikalaujama išplėsti konstitucingumo kontrolės *ad hoc* procedūrą, kad ji apimtų ir Chartijos garantuojamas teises, nes tuomet pailgėtų proceso trukmė ir padidėtų bylinėjimosi išlaidos. Bendrojo teisės ištaisymo tikslą panaikinant Chartijai prieštaraujantį įstatymą galima pasiekti ir užbaigus bylą. Be to, aplinkybė, kad Austrijos Konstitucijos garantuojama teisė ir iš Chartijos kylanti teisė turi tą pačią taikymo sritį, negali atleisti nuo pareigos pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą. Negalima atmesti galimybės, kad *Verfassungsgerichtshof* atliktas šios pagrindinės teisės aiškinimas nukryps nuo Teisingumo Teismo aiškinimo ir dėl to jo sprendimas pažeis iš Reglamento Nr. 44/2001 kylančias pareigas.
- 27 Šiomis aplinkybėmis *Oberster Gerichtshof* nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:
- „1. Ar remiantis Sąjungos teisėje įtvirtintu „lygiavertiškumo principu“, taikant Sąjungos teisę proceso sistemoje, kurioje bylas galutine instancija nagrinėjantys bendrosios kompetencijos teismai, nors ir turi patikrinti, ar įstatymai neprieštarauja Konstitucijai, vis dėlto jiems neleidžiama apskritai panaikinti įstatymų, tai paliekant specialiai sudarytam Konstituciniam Teismui, darytina išvada, kad bendrosios kompetencijos teismai tais atvejais, kai įstatymas prieštarauja [Chartijos] 47 straipsniui, vykstant procesui turi kreiptis ir į Konstitucinį Teismą, kad šis bendrai panaikintų įstatymą, o ne tik netaikyti įstatymo konkrečiu atveju?
 2. Ar Chartijos 47 straipsnį reikia aiškinti taip, kad juo draudžiama procesinė norma, pagal kurią tarptautinės jurisdikcijos neturintis teismas skiria šalies, kurios gyvenamoji vieta negali būti nustatyta, (nesamo atsakovo) kuratorių, kuriam atvykus teismas tuomet privalomai įgytų tarptautinę jurisdikciją?

3. Ar [Reglamento Nr. 44/2001] 24 straipsnį reikia aiškinti taip, kad „atsakovo atvykimas“, kaip jis suprantamas pagal šią nuostatą, yra tik tuomet, kai atitinkamą procesinį veiksmą atliko pats atsakovas arba jo įgaliotas teisinis atstovas, o gal taip be apribojimų yra ir kai šį procesinį veiksmą atlieka pagal atitinkamos valstybės narės teisę paskirtas nesamo atsakovo kuratorius?“

Dėl prejudicinių klausimų

Dėl pirmojo klausimo

- 28 Savo pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės teiraujasi, ar Sąjungos teisė, visų pirma SESV 267 straipsnis, turi būti aiškinama taip, kad ji draudžia nacionalinės teisės normą, kaip antai nagrinėjamą pagrindinėje byloje, pagal kurią bylas apeliacine arba galutine instancija nagrinėjantys bendrosios kompetencijos teismai, kai mano, jog nacionalinis įstatymas prieštarauja Chartijos 47 straipsniui, vykstant procesui taip pat turi kreiptis į Konstitucinį Teismą su prašymu bendrai panaikinti įstatymą, o ne tik netaikyti to įstatymo konkrečiu atveju.
- 29 Nors prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pirmajame klausime nurodo vien lygiavertiškumo principą, nes *Verfassungsgerichtshof* praktikoje šiuo principu buvo pagrįsta pareiga pateikti jam prašymą dėl kiekvieno bendrojo įstatymo, kuris prieštarautų Chartijai, panaikinimo, iš prašymo priimti prejudicinį sprendimą motyvų matyti, kad šis teismas pirmiausia teiraujasi dėl šios praktikos atitikties bendrosios kompetencijos teismams pagal SESV 267 straipsnį tenkančioms pareigoms ir Sąjungos teisės viršenybės principui.
- 30 Šiuo klausimu iš prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad pagal šio sprendimo 24 punkte nurodytą *Verfassungsgerichtshof* praktiką apeliacine arba galutine instancija bylas nagrinėjantys bendrosios kompetencijos teismai, vadovaudamiesi bendrąja įstatymų panaikinimo pagal B-VG 89 ir 140 straipsnius procedūra, turi kreiptis į šį teismą, jei mano, kad įstatymas prieštarauja Chartijai. Kadangi toks prašymas dėl bendrojo įstatymų panaikinimo turi būti pateiktas vykstant procesui šiuose bendrosios kompetencijos teismuose, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, jog netaikydami įstatymo, kuris, jų manymu, prieštarauja Chartijai, jie negali tuoju pat išnagrinėti ginčų, dėl kurių į juos kreiptasi.
- 31 Be to, dėl Konstitucinio Teismo praktikos, susijusios su iš SESV 267 straipsnio kylančiomis pareigomis, pasekmių prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo tik tai, kad pareiga pateikti *Verfassungsgerichtshof* kiekvieną įstatymą, kuris prieštarauja Chartijai, nepanaikina jo teisės kreiptis į Teisingumo Teismą prejudicine tvarka, tačiau jis nepatiksline, ar šiai teisei taikomos kokios nors sąlygos.
- 32 Vis dėlto iš Teisingumo Teismo turimos bylos medžiagos, kurioje yra ir šio sprendimo 24 punkte minėtas *Verfassungsgerichtshof* sprendimas, matyti, kad pareiga pateikti prašymą dėl bendrojo įstatymų panaikinimo neturi įtakos bendrosios kompetencijos teismų teisei – remiantis *Verfassungsgerichtshof* iš Teisingumo Teismo sprendimo *Melki ir Abdeli* (C-188/10 ir C-189/10, EU:C:2010:363, 57 punktas) paimta formuluote – bet kuriuo, jų manymu, tinkamu bylos nagrinėjimo momentu, net pasibaigus konstitucingumo kontrolės *ad hoc* procedūrai, kreiptis į Teisingumo Teismą ir pateikti bet kurį, jų manymu, svarbų prejudicinį klausimą, imtis bet kokių priemonių, reikalingų užtikrinti laikiną teisminę apsaugą, ir, pasibaigus tokiai *ad hoc* procedūrai, netaikyti Sąjungos teisei prieštaraujančios nacionalinės teisės nuostatos. Šiuo klausimu *Verfassungsgerichtshof* mano, jog, kaip matyti iš jo sprendimo 42 punkto, svarbu tai, kad iš Teisingumo Teismo nebūtų atimta galimybė atlikti Sąjungos antrinės teisės aktų galiojimo kontrolę atsižvelgiant į pirminę teisę ir Chartiją.
- 33 Būtent atsižvelgiant į šias aplinkybes reikia atsakyti į pirmąjį klausimą.

- 34 Šiuo klausimu reikia priminti, kad pagal SESV 267 straipsnį Teisingumo Teismo jurisdikcijai priklauso priimti prejudicinį sprendimą ir dėl Sutarčių, Sąjungos institucijų, įstaigų ar organų aktų išaiškinimo, ir dėl šių aktų galiojimo. Šio straipsnio antroje pastraipoje nustatyta, kad valstybės narės teismas, manydamas, kad sprendimui priimti reikia nutarimo, gali pateikti tokius klausimus Teisingumo Teismui, jeigu mano, kad tai būtina, o trečioje pastraipoje – kad jis privalo tai daryti, jeigu pagal nacionalinę teisę jo sprendimai negali būti toliau apskundžiami teismine tvarka.
- 35 Iš to visų pirma matyti, kad nors, nelygu atvejis, gali būti naudinga, kad prašymo priimti prejudicinį sprendimą pateikimo Teisingumo Teismui metu būtų nustatytos bylos faktinės aplinkybės ir išspręsti visiškai su vidaus teise susiję klausimai (žr. Sprendimo *Irish Creamery Milk Suppliers Association ir kt.*, 36/80 ir 71/80, EU:C:1981:62, 6 punktą; Sprendimo *Meilicke*, C-83/91, EU:C:1992:332, 26 punktą ir Sprendimo *JämO*, C-236/98, EU:C:2000:173, 31 punktą), nacionaliniai teismai turi didelę diskreciją kreiptis į Teisingumo Teismą, jei mano, kad jų nagrinėjamosiose bylose kyla klausimų dėl Sąjungos išaiškinimo ar galiojimo vertinimo, dėl kurių jie turi priimti sprendimą (žr., be kita ko, Sprendimo *Rheinmühlen-Düsseldorf*, 166/73, EU:C:1974:3, 3 punktą; Sprendimo *Mecanarte*, C-348/89, EU:C:1991:278, 44 punktą; Sprendimo *Cartesio*, C-210/06, EU:C:2008:723, 88 punktą ir Sprendimo *Melki ir Abdeli*, EU:C:2010:363, 41 punktą).
- 36 Antra, Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, kad nacionalinis teismas, neperžengdamas savo kompetencijos ribų įpareigotas taikyti Sąjungos teisės nuostatas, privalo užtikrinti visišką šių nuostatų veikimą, jei būtina, savo iniciatyva atsisakydamas taikyti bet kokią, net vėlesnę, joms prieštaraujančią nacionalinės teisės nuostatą, ir neprivalo prašyti arba laukti, kol ši nuostata bus panaikinta teisėkūros arba kitokiomis konstitucinėmis priemonėmis (žr., be kita ko, Sprendimo *Simmenthal*, 106/77, EU:C:1978:49, 21 ir 24 punktus; Sprendimo *Filipiak*, C-314/08, EU:C:2009:719, 81 punktą; Sprendimo *Melki ir Abdeli*, EU:C:2010:363, 43 punktą ir jame nurodytą teismų praktiką bei Sprendimo *Åkerberg Fransson*, C-617/10, EU:C:2013:105, 45 punktą).
- 37 Iš tikrųjų pačiai Sąjungos teisės prigimčiai būdingiems reikalavimams prieštarautų bet kuri nacionalinės teisės nuostata arba teisėkūros, administracinė ar teisminė praktika, dėl kurios Sąjungos teisės veiksmingumas sumažėtų atsisakius suteikti įgaliojimus šią teisę kompetentingam taikyti teisėjui tokio taikymo metu imtis visų būtinų priemonių netaikyti nacionalinių įstatymų nuostatų, galinčių kliudyti visiškam Sąjungos teisės normų veiksmingumui (žr. Sprendimo *Simmenthal*, EU:C:1978:49, 22 punktą; Sprendimo *Factortame ir kt.*, C-213/89, EU:C:1990:257, 20 punktą ir Sprendimo *Åkerberg Fransson*, EU:C:2013:105, 46 punktą bei jame nurodytą teismo praktiką). Tokia padėtis susiklostytų, jei, kilus Sąjungos teisės nuostatos ir nacionalinio įstatymo prieštaravimui, spręsti šią koliziją būtų kompetentingas ne Sąjungos teisės taikymą turintis užtikrinti teismas, o kita įstaiga, turinti savo atskirą diskreciją, net jei dėl to kilusi kliūtis visiškam šios teisės veiksmingumui būtų tik laikina (žr. Sprendimo *Simmenthal*, EU:C:1978:49, 23 punktą ir Sprendimo *Melki ir Abdeli*, EU:C:2010:363, 44 punktą).
- 38 Trečia, Teisingumo Teismas yra nusprendęs, kad iš su Sąjungos teise susijusią bylą nagrinėjančio nacionalinio teismo, kuris mano, jog nacionalinė nuostata ne tik pažeidžia Sąjungos teisę, bet ir prieštarauja Konstitucijai, neatimama SESV 267 straipsnyje numatyta teisė ir jis neatleidžiamas nuo šiame straipsnyje įtvirtintos pareigos pateikti Teisingumo Teismui klausimus dėl Sąjungos teisės aiškinimo ar galiojimo dėl to, kad, konstatavus nacionalinės teisės nuostatos prieštaravimą Konstitucijai, privalu kreiptis į Konstitucinį Teismą. Iš tikrųjų Sąjungos teisės veiksmingumui kiltų grėsmė, jei dėl privalomo kreipimosi į Konstitucinį Teismą su Sąjungos teise susijusią bylą nagrinėjantis nacionalinis teismas negalėtų pasinaudoti SESV 267 straipsniu jam suteikta galimybe pateikti Teisingumo Teismui klausimus dėl Sąjungos teisės aiškinimo ar galiojimo, kad galėtų nuspręsti, ar nacionalinė nuostata suderinama su ja (Sprendimo *Melki ir Abdeli*, EU:C:2010:363, 45 punktas ir jame nurodyta teismo praktika).
- 39 Atsižvelgiant į šio sprendimo 35–38 punktuose minėtą teismo praktiką, Teisingumo Teismo ir nacionalinių teismų bendradarbiavimo pagal SESV 267 straipsnį sistemos funkcionavimui ir Sąjungos teisės viršenybės principui būtina, kad nacionalinis teismas galėtų laisvai pateikti Teisingumo Teismui

bet kurį, jo manymu, būtiną prejudicinį klausimą bet kuriuo, jo manymu, tinkamu bylos nagrinėjimo momentu, net pasibaigus konstitucingumo kontrolės *ad hoc* procedūrai (šiuo klausimu žr. Sprendimo *Melki ir Abdeli*, EU:C:2010:363, 51 ir 52 punktus).

- 40 Be to, kadangi nacionalinėje teisėje numatyta pareiga pradėti bendrosios įstatymų konstitucingumo kontrolės *ad hoc* procedūrą, SESV 267 straipsniu įtvirtintai sistemai veikti reikia, kad nacionalinis teismas galėtų laisvai, pirma, imtis bet kurių būtinų priemonių užtikrinti Sąjungos teisės sistemoje asmenims suteiktų teisių laikiną teisminę apsaugą ir, antra, pasibaigus tokiai *ad hoc* procedūrai, netaikyti nacionalinės teisės nuostatos, kurią jis laiko prieštaraujančia Sąjungos teisei (žr. Sprendimo *Melki ir Abdeli*, EU:C:2010:363, 53 punktą).
- 41 Galiausiai dėl lygiagretaus nacionaline Konstitucija garantuojamų pagrindinių teisių ir pagrindinių teisių, kurios garantuojamos Chartijos, taikymo nacionalinės teisės nuostatomis, kuriomis įgyvendinama ES teisė, kaip tai suprantama pagal Chartijos 51 straipsnio 1 dalį, pažymėtina, kad nacionalinio įstatymo, kuriuo tik perkeliama Sąjungos direktyvos privalomos nuostatos, konstitucingumo kontrolės *ad hoc* procedūros pirmumas negali turėti neigiamos įtakos išimtinėi Teisingumo Teismo kompetencijai paskelbti Sąjungos teisės aktą, būtent direktyvą, negaliojančią; šia kompetencija siekiama garantuoti teisinį saugumą, užtikrinant vienodą Sąjungos teisės taikymą (šiuo klausimu žr. Sprendimo *Foto-Frost*, 314/85, EU:C:1987:452, 15–20 punktus; Sprendimo *IATA ir ELFAA*, C-344/04, EU:C:2006:10, 27 punktą; Sprendimo *Lucchini*, C-119/05, EU:C:2007:434, 53 punktą ir Sprendimo *Melki ir Abdeli*, EU:C:2010:363, 54 punktą).
- 42 Iš tikrųjų, jeigu dėl konstitucingumo kontrolės *ad hoc* pirmumo nacionalinis įstatymas, kuriuo tik perkeliama Sąjungos direktyvos privalomos nuostatos, bus panaikintas dėl prieštaravimo nacionalinei Konstitucijai, Teisingumo Teismas praktiškai gali netekti galimybės bylą galutine instancija nagrinėjančių atitinkamos valstybės narės teismų prašymu patikrinti minėtos direktyvos galiojimą atsižvelgiant į tuos pačius motyvus, susijusius su pirminės teisės reikalavimais, būtent į teises, pripažintas Chartijoje, kuriai ESS 6 straipsniu suteikiama tokia pati teisinė galia kaip ir Sutartims (Sprendimo *Melki ir Abdeli*, EU:C:2010:363, 55 punktas).
- 43 Prieš pradėdant įstatymo, kuriuo tik perkeliama Sąjungos direktyvos privalomos nuostatos, konstitucingumo kontrolę *ad hoc* tais pačiais motyvais, dėl kurių kyla direktyvos galiojimo klausimas, nacionaliniai teismai, kurių sprendimai pagal nacionalinę teisę negali būti toliau skundžiami teismine tvarka, pagal SESV 267 straipsnio trečią pastraipą iš esmės privalo kreiptis į Teisingumo Teismą dėl šios direktyvos galiojimo ir vėliau padaryti atitinkamas išvadas iš Teisingumo Teismo priimto prejudicinio sprendimo, nebent konstitucingumo kontrolę *ad hoc* inicijuojantis teismas pats kreipiasi į Teisingumo Teismą su šiuo klausimu, remdamasis minėto straipsnio antra pastraipa. Iš tikrųjų, kalbant apie tokio turinio nacionalinį įstatymą dėl teisės akto perkėlimo, pasakytina, kad direktyvos galiojimo klausimas, atsižvelgiant į pareigą ją perkelti, yra prioritetas (Sprendimo *Melki ir Abdeli*, EU:C:2010:363, 56 punktas).
- 44 Be to, kai Sąjungos teisė valstybėms narėms įgyvendinant Sąjungos teisės aktą suteikia vertinimo diskreciją, nacionalinės valdžios institucijoms ir teismams ir toliau leidžiama užtikrinti nacionaline Konstitucija garantuojamų pagrindinių teisių laikymąsi su sąlyga, kad pagrindinių teisių apsaugos nacionalinių standartų taikymas nepažeidžia nei Chartijoje, kaip ją aiškina Teisingumo Teismas, numatyto apsaugos lygio, nei Sąjungos teisės viršenybės, vieningumo ir veiksmingumo (šiuo klausimu žr. Sprendimo *Melloni*, C-399/11, EU:C:2013:107, 60 punktą).
- 45 Dėl lygiavertiškumo principo, kuriuo savo prašyme priimti prejudicinį sprendimą remiasi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, pažymėtina, kad pagal šį principą ieškinių, skirtų iš Sąjungos teisės kylančių asmenų teisių apsaugai užtikrinti, pareiškimo procesinės taisyklės neturi būti mažiau palankios, nei taikomos panašioms nacionaline teise grindžiamiems ieškiniams (Sprendimo *Transportes Urbanos y Servicios Generales*, C-118/08, EU:C:2010:39, 33 punktas ir Sprendimo

Agrokonsulting-04, C-93/12, EU:C:2013:432, 36 punktas bei jame nurodyta teismo praktika). Tačiau dėl rėmimosi lygiavertiškumo principu nacionaliniai teismai, jiems taikant nacionalines procesines taisykles, negali būti atleidžiami nuo pareigos griežtai laikytis iš SESV 267 straipsnio kylančių reikalavimų.

46 Atsižvelgiant į tai, kas pasakytą, į pirmąjį klausimą reikia atsakyti, kad Sąjungos teisę, visų pirma SESV 267 straipsnį, reikia aiškinti taip, kad ji draudžia nacionalinės teisės normą, kaip antai nagrinėjamą pagrindinėje byloje, pagal kurią bylas apeliacine arba galutine instancija bylas nagrinėjantys bendrosios kompetencijos teismai, kai mano, jog nacionalinis įstatymas prieštarauja Chartijos 47 straipsniui, vykstant procesui turi kreiptis į Konstitucinį Teismą su prašymu bendrai panaikinti įstatymą, o ne tik netaikyti to įstatymo konkrečiu atveju, jei dėl šio proceso pirmenybiškumo šioms bendrosios kompetencijos teismams – tiek prieš pateikiant tokį prašymą nacionaliniam teismui, kuris įgaliotas atlikti įstatymų konstitucingumo kontrolę, tiek prireikus šiam teismui dėl minėto prašymo priėmus sprendimą – kliudoma įgyvendinti savo teisę arba vykdyti savo pareigą kreiptis į Teisingumo Teismą su prejudiciniais klausimais. Tačiau Sąjungos teisę, visų pirma SESV 267 straipsnį, reikia aiškinti taip, kad jis nedraudžia tokios nacionalinės teisės normos, jei minėti bendrosios kompetencijos teismai ir toliau gali laisvai:

- bet kuriuo, jų manymu, tinkamu bylos nagrinėjimo momentu, net pasibaigus bendros įstatymų konstitucingumo kontrolės *ad hoc* procedūrai, pateikti Teisingumo Teismui bet kurį, jų manymu, būtiną prejudicinį klausimą,
- imtis bet kurių būtinų priemonių, siekiant užtikrinti pagal Sąjungos teisės sistemą suteiktų teisių laikiną teisminę apsaugą, ir
- pasibaigus tokiai *ad hoc* procedūrai netaikyti atitinkamos nacionalinės teisės normos, jeigu laiko ją prieštaraujančia Sąjungos teisei.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą patekęs teismas turi patikrinti, ar tą nacionalinės teisės normą galima aiškinti laikantis šių Sąjungos teisės reikalavimų.

Dėl antrojo ir trečiojo klausimų

47 Savo antruoju ir trečiuoju klausimais, kuriuos reikia nagrinėti kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą patekęs teismas iš esmės klausia, ar Reglamento Nr. 44/2001 24 straipsnis, siejamas su Chartijos 47 straipsniu, turi būti aiškinamas taip, kad kai nacionalinis teismas pagal nacionalinės teisės aktus skiria atsakovo, kuriam bylos iškėlimo dokumentas, nežinant jo gyvenamosios vietos, nebuvo įteiktas (nesamo atsakovo), kuratorių, šio nesamo atsakovo kuratoriaus atvykimas prilygsta šio atsakovo atvykimui, kaip tai suprantama pagal šio reglamento, nustatančio tarptautinę šio teismo jurisdikciją, 24 straipsnį.

48 Pirmiausia pažymėtina, kad, remiantis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nustatytomis aplinkybėmis, keliant pagrindinę bylą Austrijos teismuose A šioje valstybėje narėje nebegyveno. Be to, šis ginčas susijęs su ieškiniu dėl žalos, padarytos pagrobis asmenis ne Austrijoje, bet Kazachstane, atlyginimu. Todėl konstatuotina, kad Austrijos teismai neturi tarptautinės jurisdikcijos pagal Reglamento Nr. 44/2001 2 straipsnio 1 dalį. Be to, nepanašu, kad ginčas pagrindinėje byloje būtų kaip nors susijęs su Austrijos teritorija, kad jai būtų galima priskirti jurisdikciją remiantis šio reglamento nuostatomis, nebent A būtų atvykęs į teismą, į kurį kreiptasi, kaip tai suprantama pagal minėto reglamento 24 straipsnį.

49 Šiuo klausimu iš Teisingumo Teismui pateiktos bylos medžiagos matyti, kad remiantis ZPO 116 straipsniu paskirtas nesamo atsakovo kuratorius turi didelių atstovavimo įgaliojimus, apimančius įgaliojimus atvykti į teismą vietoje nesamo atsakovo.

- 50 Tačiau pagal nusistovėjusią Teisingumo Teismo praktiką Reglamento Nr. 44/2001 nuostatas reikia aiškinti autonomiškai, pirmiausia atsižvelgiant į jo sistemą ir tikslus (šiuo klausimu žr. Sprendimo *Cartier parfums-lunettes ir Axa Corporate Solutions Assurance*, C-1/13, EU:C:2014:109, 32 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką ir Sprendimo *Hi Hotel HCF*, C-387/12, EU:C:2014:215, 24 punktą).
- 51 Be to, Sąjungos teisės nuostatos, kaip antai nustatytos Reglamente Nr. 44/2001, turi būti aiškinamos atsižvelgiant į pagrindines teises, kurios, vadovaujantis nusistovėjusia teismo praktika, yra sudedamoji bendrųjų teisės principų, kurių laikymąsi užtikrina Teisingumo Teismas ir kurios dabar yra įtrauktos į Chartiją, dalis (šiuo klausimu žr. Sprendimo *Google Spain ir Google*, C-131/12, EU:C:2014:317, 68 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką). Šiuo klausimu svarbu pažymėti, jog visomis Reglamento Nr. 44/2001 nuostatomis išreiškiamas siekis užtikrinti, kad, atsižvelgiant į šio reglamento tikslus, procesai, per kuriuos priimami teismo sprendimai, vykėtų užtikrinant Chartijos 47 straipsnyje nustatytas teises į gynybą (žr. Sprendimo *Hypoteční banka*, C-327/10, EU:C:2011:745, 48 ir 49 punktus ir Sprendimo *G*, C-292/10, EU:C:2012:142, 47 ir 48 punktus ir juose nurodytą teismo praktiką).
- 52 Būtent atsižvelgiant į šiuos svarstymus reikia išnagrinėti, ar nesamo atsakovo kuratoriaus atvykimas reiškia atsakovo atvykimą, kaip jis suprantamas pagal Reglamento Nr. 44/2001 24 straipsnį.
- 53 Šiuo klausimu pirmiausia primintina, kad šis 24 straipsnis yra Reglamento Nr. 44/2001 II skyriaus 7 skirsnyje „Susitarimas dėl jurisdikcijos“. Minėto straipsnio pirmame sakinyje numatyta atsakovo atvykimu į teismą grindžiama jurisdikcijos taisyklė taikoma visose bylose, kuriose teismo jurisdikcija neatsiranda kitų šio reglamento nuostatų pagrindu. Ši nuostata taikoma ir tais atvejais, kai ieškinys teisme pareiškiamas nesilaikant šio reglamento nuostatų, ir reiškia, kad atsakovo atvykimas į teismą gali būti laikomas „tyliu“ sutikimu su teismo, kuriame pareikštas ieškinys, jurisdikcija, vadinasi, ir susitarimu dėl jo jurisdikcijos (žr. Sprendimo *ČPP Vienna Insurance Group*, C-111/09, EU:C:2010:290, 21 punktą ir Sprendimo *Cartier parfums-lunettes ir Axa Corporate Solutions Assurance*, EU:C:2014:109, 34 punktą).
- 54 Kaip pažymėjo generalinis advokatas savo išvados 43 punkte, „tylus“ susitarimas dėl jurisdikcijos remiantis Reglamento Nr. 44/2001 24 straipsnio pirmuoju sakiniu grindžiamas sąmoningu su šia jurisdikcija susijusio ginčo šalių pasirinkimu, o suponuoja, kad atsakovas turi žinoti apie prieš jį pradėtą procesą. Tačiau nesamas atsakovas, kuriam bylos iškėlimo dokumentas nebuvo įteiktas ir kuris nežino apie prieš jį pradėtą procesą, negali būti laikomas „tyliai“ sutinkančiu su teismo, į kurį buvo kreiptasi, jurisdikcija.
- 55 Be to, nesamas atsakovas, kuris nežino nei apie jam pareikštą ieškinį, nei apie paskirtą nesamo atsakovo kuratorių, negali šiam kuratoriui pateikti informacijos, kuri būtina vertinant teismo, į kurį kreiptasi, tarptautinę jurisdikciją, ir leisti jam veiksmingai užginčyti šią jurisdikciją arba, žinant reikalą, su ja sutikti. Šiomis aplinkybėmis minėto nesamo atsakovo kuratoriaus atvykimas taip pat negali būti laikomas šio atsakovo „tyliu“ sutikimu.
- 56 Antra, pažymėtina, kad pagal Reglamentą Nr. 44/2001, kaip matyti iš jo 26 straipsnio ir 34 straipsnio 2 punkto, teismo, į kurį kreiptasi, tarptautinė jurisdikcija gali būti teismo savo iniciatyva arba remiantis atsakovo skundu vykdomos teisminės kontrolės dalykas tik tuomet, jeigu gali būti laikoma, kad atsakovas neatvyko į teismą. Šiomis aplinkybėmis tam, kad būtų paisoma gynybos teisių, reikia, kad oficialus atstovas galėtų, laikantis nustatytos tvarkos, atvykti vietoje atsakovo, kaip tai suprantama pagal Reglamentą Nr. 44/2001, tik jeigu jis iš tiesų galėtų užtikrinti nesamo atsakovo teisių gynimą. Tačiau, kaip matyti iš Teisingumo Teismo praktikos, susijusios su 1968 m. rugsėjo 27 d. Konvencijos dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose vykdymo (OL L 299, 1972, p. 32), su pakeitimais, padarytais paskesniais su naujų valstybių narių prisijungimu prie šios Konvencijos susijusiais susitarimais, 27straipsnio 2 punktu ir teismo praktika dėl Reglamento Nr. 44/2001 34 straipsnio 2 punkto, atsakovas, kuris nieko nežino apie jam iškeltą bylą ir vietoje kurio byloje dalyvauja advokatas arba atstovas, kuris nėra jo įgaliotas, negali veiksmingai gintis, todėl turi būti

laikomas neatvykusi šios nuostatos prasme, net jei procesas tapo rungtyniškas (šiuo klausimu dėl iš dalies pakeistos 1968 m. rugsėjo 27 d. konvencijos aiškinimo žr. Sprendimo *Hendrikman ir Feyen*, C-78/95, EU:C:1996:380, 18 punktą ir Sprendimo *Hypoteční banka*, EU:C:2011:745, 53 ir 54 punktus).

- 57 Trečia, šio reglamento 24 straipsnio aiškinimas, kad nesamo atsakovo kuratorius gali atvykti vietoje atsakovo, neatitinka šiame reglamente nustatytų jurisdikcijos taisyklių, kurios pagal jo 11 konstatuojamąją dalį turi būti ypač nuspėjamos ir pagrįstos principu, pagal kurį jurisdikcija paprastai priklauso nuo atsakovo gyvenamosios vietos, tikslų. Iš tiesų, esant tokiai situacijai, kokia susiklostė pagrindinėje byloje, kai bylos iškėlimo dokumentas A, kurio gyvenamoji vieta buvo kitoje valstybėje narėje nei ta, kur kreiptasi į teismą, nebuvo įteiktas, Austrijos teismų tarptautinės jurisdikcijos nustatymas atvykus paskirtam nesamo atsakovo kuratoriui negali būti laikomas nuspėjamu.
- 58 Galiausiai Chartijos 47 straipsnyje įtvirtinta pareiškėjo teisė į veiksmingą gynybą, kuri turi būti įgyvendinama kartu užtikrinant atsakovo teisę į gynybą pagal Reglamentą Nr. 44/2001 (šiuo klausimu žr. Sprendimo *Hypoteční banka*, EU:C:2011:745, 48 ir 49 punktus bei Sprendimo *G*, EU:C:2012:142, 47 ir 48 punktus), priešingai, nei savo pastabose Teisingumo Teismui teigia B ir kt., nelemia kitokio šio reglamento 24 straipsnio aiškinimo.
- 59 Šiuo klausimu B ir kt. pažymi, kad pagrindinėje byloje A vis dar nenurodė dabartinės savo gyvenamosios vietos, o tai kliudo nustatyti kompetentingą teismą ir įgyvendinti jų teisę į veiksmingą gynybą. Tokiomis aplinkybėmis, siekiant išvengti situacijos, kai atsisakoma vykdyti teisingumą, ir užtikrinti teisingą ieškovo ir atsakovo teisių pusiausvyrą, atsižvelgiant į ankstesniame punkte minėtą teismo praktiką, reikia pripažinti, jog nesamo atsakovo kuratorius gali atvykti vietoje šio atsakovo, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 44/2001 24 straipsnį.
- 60 Nors Teisingumo Teismas bylose, kuriose buvo susiklosčiusios specifinės aplinkybės, priimtuose sprendimuose *Hypoteční banka* (EU:C:2011:745) ir *G* (EU:C:2012:142) nusprendė, kad Reglamentas Nr. 44/2001, aiškinamas atsižvelgiant į Chartijos 47 straipsnį, nedraudžia proceso prieš nesamą atsakovą, kuris yra netekęs galimybės veiksmingai apsiginti, vis dėlto jis pabrėžė, jog šis atsakovas turi galimybę užsitikrinti gynybos teises užginčydamas jo atžvilgiu priimto sprendimo pripažinimą pagal šio reglamento 34 straipsnio 2 punktą (šiuo klausimu žr. Sprendimo *Hypoteční banka*, EU:C:2011:745, 54 ir 55 punktus bei Sprendimo *G*, EU:C:2012:142, 57 ir 58 punktus). Tačiau, kaip buvo konstatuota šio sprendimo 56 straipsnyje, šiai galimybei ginčyti remiantis minėto reglamento 34 straipsnio 2 punktu reikia, kad atsakovas nebūtų atvykęs į teismą ir kad atstovo ar nesamo atsakovo kuratoriaus procesiniai veiksmai neprilygtų atsakovo atvykimui, kaip jis suprantamas pagal šį reglamentą. Tačiau nagrinėjamu atveju nesamo atsakovo kuratoriaus procesiniai veiksmai pagal ZPO 116 straipsnį reiškia, kad pagal nacionalinės teisės aktus A turi būti laikomas atvykusi į teismą, į kurį kreiptasi. Vis dėlto Reglamento Nr. 44/2001 24 straipsnio aiškinimas, kad toks atstovas arba nesamo atsakovo kuratorius gali atvykti į teismą vietoje atsakovo, kaip tai suprantama pagal Reglamentą Nr. 44/2001 24 straipsnį, negali būti laikomas nustatančiu teisingą teisės į veiksmingą teisinę gynybą ir gynybos teisių pusiausvyrą.
- 61 Todėl į antrąjį ir trečiąjį klausimus reikia atsakyti, kad Reglamento Nr. 44/2001 24 straipsnis, siejamas su Chartijos 47 straipsniu, turi būti aiškinamas taip, kad kai nacionalinis teismas pagal nacionalinės teisės aktus skiria atsakovo, kuriam bylos iškėlimo dokumentas, nežinant jo gyvenamosios vietos, nebuvo įteiktas (nesamo atsakovo), kuratorių, šio nesamo atsakovo kuratoriaus atvykimas neprilygsta atsakovo atvykimui, kaip tai suprantama pagal šio reglamento, nustatančio tarptautinę šio teismo jurisdikciją, 24 straipsnį.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 62 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti tas teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (penktoji kolegija) nusprendžia:

1. Sąjungos teisę, konkrečiai kalbant, SESV 267 straipsnį, reikia aiškinti taip, kad ji draudžia nacionalinės teisės aktą, kaip antai nagrinėjamą pagrindinėje byloje, pagal kurį apeliacinė arba galutinė instancija bylas nagrinėjantys bendrosios kompetencijos teismai, kai mano, jog nacionalinis įstatymas prieštarauja Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 47 straipsniui, vykstant procesui turi kreiptis ir į Konstitucinį Teismą, kad šis bendrai panaikintų įstatymą, o ne tik netaikyti įstatymo konkrečiu atveju, jei dėl šio proceso pirmenybiškumo šiems bendrosios kompetencijos teismams – tiek prieš pateikiant tokį prašymą nacionaliniam teismui, kuris įgaliotas atlikti įstatymų konstitucingumo kontrolę, tiek atitinkamai šiam teismui dėl minėto prašymo priėmus sprendimą – kliudoma įgyvendinti savo teisę arba įvykdyti pareigą kreiptis į Teisingumo Teismą su prejudiciniais klausimais. Taigi Sąjungos teisę, konkrečiai kalbant, SESV 267 straipsnį, reikia aiškinti taip, kad jis nedraudžia tokių nacionalinės teisės aktų, jei bendrosios kompetencijos teismai gali laisvai:
 - bet kuriuo, jų manymu, tinkamu bylos nagrinėjimo momentu, net pasibaigus bendros įstatymų konstitucingumo kontrolės *ad hoc* procedūrai, pateikti Teisingumo Teismui bet kurį, jų manymu, būtiną prejudicinį klausimą,
 - imtis bet kurių būtinų priemonių, siekiant užtikrinti pagal Sąjungos teisės sistemą suteiktų teisių laikiną teisminę apsaugą, ir
 - pasibaigus tokiai *ad hoc* procedūrai netaikyti atitinkamos nacionalinės teisės normos, jeigu laiko ją prieštaraujančia Sąjungos teisei.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi patikrinti, ar tą nacionalinės teisės normą galima aiškinti laikantis šių Sąjungos teisės reikalavimų.

2. 2000 m. gruodžio 22 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 44/2001 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo 24 straipsnis, siejamas su Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 47 straipsniu, turi būti aiškinamas taip, kad kai nacionalinis teismas pagal nacionalinės teisės aktus skiria atsakovo, kuriam bylos iškėlimo dokumentas, nežinant jo gyvenamosios vietos, nebuvo įteiktas (nesamo atsakovo), kuratorių, šio nesamo atsakovo kuratoriaus atvykimas neprilygsta atsakovo atvykimui, kaip tai suprantama pagal šio reglamento, nustatančio tarptautinę šio teismo jurisdikciją, 24 straipsnį.

Parašai.